

Resultaten Koopkrachtonderzoek 2017 KBO-PCOB

Voor het eerst sinds vier jaar ziet seniorenorganisatie KBO-PCOB verandering in het alsmear toenemende gevoel dat ouderen meer moeten inleveren dan andere groepen uit de Nederlandse bevolking en de steeds negatievere verwachting over hun financiële toekomst. Dat is goed nieuws. Neemt niet weg dat een financiële tegenvaller van €400 er nog steeds inhakt, dat senioren hun zuur verdiende spaargeld niet kunnen gebruiken waarvoor het bedoeld was en dat een deel van de senioren nog steeds wakker ligt van hun financiële situatie. En laten we vooral de financieel kwetsbare ouderen niet vergeten. Dat blijkt uit het vierde jaarlijkse KBO-PCOB-onderzoek over koopkracht dat in juli 2017 is gehouden onder 1.700 senioren.

Hoe is de financiële situatie van de Nederlandse senioren?

Negen van de tien senioren hebben buiten hun pensioen ook nog een aanvullend pensioen van gemiddeld 1.200 euro bruto per maand. De verschillen hierbij zijn zeer groot. Zo ontvangen drie op de tien senioren met een aanvullend pensioen 500 euro of minder bruto per maand en een kwart ontvangt een bruto bedrag van 1.500 euro. Verder hebben bijna zeven van de tien senioren eigen vermogen zoals spaargeld, beleggingen, koopsom- en lijfrentepolissen en contant geld. Bij drie op de tien senioren met eigen vermogen is dit minder dan 20.000 euro en nog eens drie op de tien hebben een eigen vermogen tussen de 20 en 50 duizend euro, dit is de grootste groep. Vier op de tien senioren hebben een eigen huis waarvan de hypotheek inmiddels is afgelost, nog eens 23% woont in hun eigen huis met een daarop lopende hypotheek, 34% woont in een sociale huurwoning, 9% huurt particulier en 3% woont anders (zoals in een zorginstelling).

Ons spaargeld

Aan de senioren met eigen vermogen vroegen we: wat wilt u met dat geld gaan doen? De helft wil hun gespaarde geld besteden aan leuke dingen voor henzelf, zoals reizen en uitstapjes. Vier van de tien gaan het gebruiken voor hun uitvaart, drie van de tien hebben gespaard om het aan hun kinderen en kleinkinderen te geven als erfenis, en een kwart geeft hun vermogen weg aan de kinderen bij leven. (Het geheel is meer dan 100 in verband met meerdere keuzemogelijkheden.) En een op de drie senioren tot slot heeft zijn vermogen opgebouwd voor iets anders zoals voor de vervanging van kapotte apparaten of verbouwingen van het huis. Maar of het allemaal zover zal komen, valt nog te betwijfelen. Zes van de tien denken dat ze hun eigen vermogen voor andere doeleinden zullen moeten aanwenden dan gepland. Zij verwachten dat het meeste zal opgaan aan de stijgende zorg- en verzorgingskosten en (huishoudelijke) hulp.

Financiële tegenvallers hakken erin

Twee op de tien senioren zouden in de problemen komen wanneer ze een onverwachte belastingaanslag van €400 moeten voldoen binnen twee weken. De meeste van deze senioren geven

aan niet te weten hoe ze dit kunnen oplossen of ze gaan proberen om tóch uitstel van betaling te krijgen of een gespreide betaling in de zorg. Vier op de tien senioren geven aan in de problemen te komen wanneer het eigen risico zou stijgen naar €500. Voor de jaarlijkse lokale lasten moet 10% om een betalingsregeling vragen en 6% regelt iets anders, zoals lenen bij de kinderen. Tot slot heeft 16% het er moeilijk mee, maar is in wel in staat de gemeentelijke vergoedingen te betalen en de rest (68%) betaalt gewoon. Ruim een op de tien senioren heeft weleens problemen gehad met de kosten van een arts- of apotheekbezoek, met als gevolg dat ze ervan af hebben gezien.

Bezuinigingen en kleine geneugten

Vier op de tien senioren moeten nog steeds bezuinigen. Het meest doen ze dat op abonnementen, uit eten gaan, vakanties en donaties aan goede doelen. Van degenen die weleens geld (kunnen) uitgeven aan wat luxere spullen, doet 32% dat aan schoenen, lingerie, tassen of kleding, 31% aan glossy tijdschriften, 30% aan de allernieuwste technische gadgets, 27% aan gokken of een loterij, 16% aan dure make-up en lichaamsverzorgingsproducten, 14% aan de nieuwste snufjes voor een hobby en 10% aan de nieuwste modeltreinen of poppen voor hun verzameling (*geheel is meer dan 100% in verband met meerdere keuzemogelijkheden*).

We liggen er wakker van

Een kwart ligt weleens wakker van hun huidige of toekomstige financiële situatie. Voor bijna de helft is dit probleem groter geworden sinds vorig jaar en voor bijna de helft is het probleem ongeveer hetzelfde gebleven. Ondertussen wordt er wel aan gewerkt: de helft van de senioren let op hun uitgaven. Ze kunnen minder besteden, kunnen niet meer sparen of teren zelfs in op hun spaargeld. Ruim een derde gaat creatiever om met de bestedingen, zoals slimmer boodschappen doen, minder dure etenswaren kopen en gebruik maken van aanbiedingen, minder grote uitgaven doen zoals vakanties, het installeren van zonnepanelen, zegels sparen, één keer koken voor meerdere dagen, aankopen uitstellen, tweedehands kleding kopen, samen boodschappen doen met de burens, abonnementen delen en de auto minder gebruiken.

Dreigt er een generatiebreuk?

Volgens een derde van de senioren is de werkende generatie onverdraagzaam naar senioren. Volgens ruim de helft is het voornamelijk de groep 25 tot 44 jarigen die het meest onverdraagzaam is. Verder zijn bijna zes van de tien de mening toegedaan dat het vooral de senioren zijn die het meest inleveren en niet de werkende generatie. 25% denkt dat er evenveel wordt ingeleverd en 10% denkt dat de werkende generatie meer inlevert dan de gepensioneerden.

De financieel kwetsbaren

Vaak wordt vergeten dat veel senioren geen eigen vermogen (spaargeld, beleggingen, koopsom- en lijfrentepolissen of contant geld) hebben weten op te bouwen tijdens hun werkzame leven. Deze

groep verschilt significant van de groep senioren mét eigen vermogen. Het gemis van een financiële buffer vertaalt zich in dit onderzoek als volgt. De senior zónder eigen vermogen komt veel meer in de problemen (49%) dan senioren mét eigen vermogen (3%) bij bijvoorbeeld een onverwachte belastingaanslag van €400. Of wanneer de jaarlijkse nota van de gemeentelijke vergoedingen op de deurmat valt (27% tegen 3%). Ze staan vaker rood op hun lopende rekening (47% tegen 14%) en ze staan daarenboven langer rood (gemiddeld 38 dagen tegen 18 dagen). Het afgelopen jaar hebben ze meer moeten bezuinigen op hun uitgaven (65% tegen 30%) en ze zien vaker af van een artsbezoek vanwege de kosten (24% tegen 10%). Na deze opsomming van problemen, zal het niemand verbazen dat de financieel zwakkeren vaker wakker liggen van hun huidige en toekomstige financiële situatie (50% tegen 12%). Financiële kwetsbare senioren wonen vaker in huurhuizen en hebben minder vaak een aanvullend pensioen dat bovendien gemiddeld lager is. Financiële kwetsbaarheid komt het meest voor bij alleenstaande vrouwen.

Vergelijking met eerder koopkrachtonderzoek van KBO-PCOB

Dit is het vierde koopkrachtonderzoek dat KBO-PCOB heeft gehouden in de afgelopen jaren. Waar we drie jaar lang een trend konden optekenen van een toenemend gevoel dat senioren meer moesten inleveren dan andere groepen uit de Nederlandse bevolking en steeds negatievere verwachting betreffende de financiële toekomst, zien we nu een bescheiden keerpunt. De dalende lijn is een halt toegeroepen en op sommige gebieden zien we een positieve ontwikkeling. Zo is de verwachting over het pensioen drastisch veranderd. In 2016 verwachtten zes van de tien senioren dat hun pensioenuitkering het volgende jaar erop achteruit zou gaan. In 2017 verwachten nog maar twee van de tien dat hun pensioen erop achteruit zal gaan. In 2016 merkte 55% van de senioren dat ze in vergelijking met het jaar daarvoor minder geld op hun bankrekening kregen, nu is dit 33%. Ook het idee dat senioren meer inleveren dan andere bevolkingsgroepen is teruggelopen van 71% naar 57% dit jaar. En waar vorig jaar nog 17% de mening was toegedaan dat de meeste senioren het financieel eigenlijk wel goed hebben, is dat dit jaar opgelopen naar 33%. Verder wordt er dit jaar door minder senioren bezuinigd, moeten ze minder op hun uitgaven letten, staan minder senioren rood op hun lopende rekening en zijn er minder de mening toegedaan dat senioren meer inleveren dan andere groepen in Nederland. Tot slot liggen ze iets minder wakker van hun huidige en toekomstige financiële situatie.

Onderzoek

Het onderzoek is in opdracht van KBO-PCOB uitgevoerd door bureau TeraKnowledge® in de maand juli 2017 door middel van online interviews. Aan dit onderzoek hebben 1.700 mannen en vrouwen Odeelgenomen, met een gemiddelde leeftijd van 74 jaar. Op de variabelen geslacht, leeftijd, woongebied, geloof en opleiding representeert deze steekproef de werkelijke verdeling van de senioren in Nederland. Het is vervolg op jaarlijks koopkrachtonderzoek vanaf 2014.